

Závěr

Cílem mé práce bylo nejen zhodnotit současnou právní úpravu v oblasti trestního práva procesního co se týká přípravného řízení, ale také nastínit další jeho možný vývoj a nejvhodnější řešení do budoucna. Kromě výše popsaných institutů, existují i další, zejména mám na mysli zkrácené přípravné řízení, což by vyšlo na další stejně obsáhlou práci, proto není možné věnovat pozornost veškerým ustanovením trestního řádu, týkající se této problematiky. Upravit tuto oblast práva tak, aby byla zachována spravedlnost, rovnost, ústavnost a současně zajištěna ochrana všech občanů této země není vůbec lehké. Dokazuje to také problematické jednání a schvalování v zákonodárném sboru naší republiky. A přesto jde o ty nejpovolanější nebo by aspoň mělo jít, kteří mají přehledy o nejrůznějších statistikách trestních věcí, o sporných ustanoveních trestních předpisů a získávají informace o mezerách v zákoně přes vedoucí místa až od nejnižších policistů a státních zástupců.

Rozhodně by nebylo vhodné vracet se k institutům, které zde byly v minulém století a snažit se je uplatnit v dnešní době. Jen pokud se další změny budou rozvíjet do budoucna bez ohlížení se na minulost, kromě případů, kdy se z jejich chyb poučíme, lze přizpůsobit právní předpisy nejmodernějším poznatkům a problémům. To je spíše vhodnější vzít si inspiraci z jiných zemí s podobnými hodnotami a přizpůsobit je našim podmínkám, i když jak jsme se již mnohokrát přesvědčili, co platí jinde, nemusí platit v naší republice. Je třeba přihlídnout k morálce a chování občanů, a proto povaha „českého člověka“ taky často neumožňuje přejímat zaběhnuté modely chování v jiných zemích.

Jak již bylo řečeno výše, od roku 1. 1. 2010 vstupuje v účinnost nový trestní zákon. Doufejme, že se také dočkáme nového trestního řádu, který prošel zatím pouze řadou novel, přestože je zde již od roku 1961. Jeho znění se přizpůsobovala režimům, které zde nastupovaly. Bezesporu nejvýraznější novela přišla se zákonem č. 292/1993 Sb., která se dotkla koncepce přípravného řízení a zjednodušila ho tím, že zrušila druhou formu přípravného řízení – vyhledávání, a zůstalo pouze vyšetřování. Také vymezila v § 12 odst. 10 pojem přípravné řízení. Nedokonalost spatřuji v tom, že přípravné řízení mělo pouze funkci vyhledávací a

filtrační, soud rozhodoval jen na základě důkazů, které byly provedeny před ním, což vedlo k tomu, že se věc často vracela k dalšímu došetření. Hlavní těžiště práce policie bylo ve stadiu postupu před zahájením trestního stíhání a po zajištění dostatku důkazů byla věc předána vyšetřovateli. Novela také zrušila možnost vést řízení ve věci, kde docházelo k vyloučení naprosté většiny práv obviněného a zavedla institut sdělení obvinění a zahájení trestního stíhání, jen tehdy jestliže byl odůvodněn závěr, že byl spáchán trestný čin a že jej spáchala určitá osoba. Významná změna se týkala funkce vyšetřovatelů prokuratury, kdy novela trestního řádu s nimi již nepočítá. Dohled nad zákonností v přípravném řízení byl svěřen státnímu zástupci a to i s ohledem na nový zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. Nově se začal uplatňovat institut podmíněné zastavení trestního stíhání. Ke dni 1. 1. 1994 zanikla i vojenská prokuratura. Vliv na změny měl zajisté i vznik České republiky, kdy bylo třeba přizpůsobit označení republiky i v právních předpisech.

Další změny přišly s novelou v zákoně č. 152/1995 Sb. Tyto nebyly již tak rozsáhlé a spíše navazovaly na novelu č. 292/1993 Sb. V § 159a byl zakotven institut dočasného odložení trestního stíhání a do policejních orgánů se začlenily i celní úřady, pro řešení určitých druhů trestných činů.

Menší změny následovaly s novelou v zákoně č. 166/1998 Sb., která upravila délku vazby a posílila pravomoci a postavení státního zástupce v přípravném řízení (§ 157 odst. 2 písm. a).

V posledních několika letech je zřejmé, že se klade důraz na odlišný přístup k různým typům pachatelů. Mám tím na mysli především osoby mladistvé, kdy z důvodu speciálního přístupu k nim byl schválen zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). Nepochybně je třeba přistupovat k těmto pachatelům odlišně, ale výjimky, se kterými se plně neztotožňuji se najdou také. Především jde o ustanovení § 3 odst. 5 zákona č. 218/2003 Sb., jak již jsem uváděla v úvodních kapitolách, nevidím důvod, proč chránit tímto způsobem pachatele trestné činnosti, osoba starší patnácti let je již natolik vyspělá, že by měla nést všechny důsledky své činnosti. Zákonodárce

vyřešil v dubnu roku 2009 tuto otázku tím způsobem, že stanovil zákaz zveřejňování osobních údajů nejen u pachatele, ale i oběti. Taky řešení... již přípravné řízení má být vedeno tak, že svým průběhem odrazuje mladistvého od páchání další trestné činnosti a směřuje ho k úkonům nahrazení škody a odčinění následků svého jednání. Využití odstoupení od trestního stíhání státním zástupcem je potom na místě, jestliže je z chování mladistvého zřejmé, že o tento způsob řešení věci má sám zájem.

Trestní řízení, tedy i jeho část – přípravné řízení, má být zárukou, že společnost bude chráněna před trestnou činností a jestliže již k ní dojde, tak spravedlivý a zákonný proces povede k postavení jejího pachatele před soud. Trestní právo obecně slouží k ochraně základních hodnot ve společnosti, působí na chování občanů a trestní právo procesní svými instituty a prostředky zajišťuje realizaci této ochrany.

V několika kapitolách bylo pojednáno o vlivu a využití kriminalistiky v rámci přípravného řízení, jde o obor, který nikoli malým dílem přispívá k odhalování pachatelů trestné činnosti. Nejmodernější poznatky z nejrůznějších vědních oborů umožňují odhalení, vyvolání či zachování stop z trestné činnosti a tím výrazně přispívají k získávání důkazů, na nichž závisí výsledek celého trestního řízení i samotný výrok soudu o vině a trestu. Věřme, že získávání informací a důkazů bude stále jednodušší a trestní právo procesní včetně oborů s ním spolupracujících budou o krok napřed před pachateli trestné činnosti.